

Propojení údajů o půdě s politikou zemědělského hospodaření

Členové švýcarského národního centra tvrdí, že je třeba shromáždit a převést výzkum do použitelných a proveditelných doporučení pro udržitelnější využívání půdy.

Autorka: Gina Garlandová

Švýcarsko si je dobře vědomo hodnoty zemědělské půdy jako důležitého přírodního zdroje. Přesto je zřejmé, že údaje o půdě nejsou v souladu s politikou zemědělského hospodaření. Švýcarští politici, vědci a odborníci z praxe podnikají nezbytné kroky ke zlepšení tohoto propojení.

Zemědělství ve Švýcarsku má mnoho společenských a náročných cílů

Mezi cíle zemědělství ve Švýcarsku patří produkce potravin a zásobování, které uspokojí požadavky rostoucího počtu obyvatel, používání udržitelných výrobních metod, zajištění krásy a rozmanitosti krajiny a zachování živobytí na venkově. Tyto cíle jsou pro každou zemi ambiciózní. Ve Švýcarsku je dosažení těchto cílů obzvláště obtížné kvůli přírodním omezením, jako je vysoký podíl půdy se strmými svahy, nepříznivé klimatické podmínky v horských oblastech a relativně malá velikost farem, která ztěžuje využití velkých průmyslových zařízení (průměrná velikost farmy v roce 2018 činila 20,5 ha).

Pro splnění mnoha cílů jsou přijímána různá politická opatření, která mají zajistit, aby co nejvíce zemědělců používalo zemědělské postupy šetrné k životnímu prostředí. Není překvapivé, že mnoho z těchto politik je zaměřeno na zajištění udržitelnosti půdy. Michael Zimmermann, vědecký pracovník oddělení agroenvironmentálních systémů a živin Spolkového úřadu pro zemědělství, je na vládní úrovni zodpovědný za témata týkající se kvantitativních aspektů využívání půdy. Podle jeho názoru jsou zhutnění půdy, eroze, úbytek půdní organické hmoty a kontaminace anorganickými a organickými sloučeninami jedněmi z hlavních problémů, kterým Švýcarsko v oblasti zemědělství čelí. Gudrun Schwilchová, vedoucí oddělení půdy ve Spolkovém úřadu pro životní prostředí, se k tomuto názoru připojuje. Michael i Gudrun se jako významní představitelé švýcarské vlády usilovně snaží tyto problémy

překonat, mimo jiné tím, že pomáhají zavádět zemědělské směrnice, které podporují zavádění zemědělských postupů šetrných k životnímu prostředí.

Kombinace postupů řízení je ovlivněna mnoha faktory

Postupy musí být v souladu s obecnými předpisy Spolkového úřadu pro životní prostředí, jejichž cílem je ochrana vodních toků, snížení rizika znečištění chemickými látkami a obecná ochrana půdy. Kromě těchto obecných a kvalitativních směrnic jsou zemědělci finančně motivováni k dodržování dalších a přesněji definovaných postupů hospodaření šetrných k životnímu prostředí tím, že dostávají dotace za zapojení do jedné nebo více vládou schválených postupů. Například na federální úrovni, pokud chtějí zemědělci získat nárok na dotace, musí dodržovat řadu základních postupů, které jsou popsány ve směrnicích *Proof of Ecological Performance* (PEP).

Po splnění těchto podmínek pak mohou zemědělci získat dotace na provádění jednoho nebo několika dalších způsobů hospodaření v programu zvaném "*Direktzahlung*" (přímé platby). Například v rámci kategorie "efektivní využívání zdrojů" mohou zemědělci získat dotace za snížení nebo vyloučení používání chemických pesticidů a herbicidů a také za zavedení jednoho ze tří různých postupů redukováného nebo bezorebného obdělávání půdy: bezorebné obdělávání půdy, tj. přímý výsev, redukováné obdělávání půdy a pásové obdělávání půdy. Kromě toho jsou poskytovány také dotace na "produkční systémy šetrné k půdě", které podporují extenzivní pěstování plodin nebo ekologické zemědělství. Zemědělcům je vyplácena určitá roční částka na hektar půdy obhospodařované těmito postupy. V posledním průzkumu se 9 125 zemědělských podniků o rozloze 70 868 ha zabývalo alespoň jedním z výše uvedených postupů omezeného obdělávání půdy, aby měly nárok na dotace. Jedním z hlavních cílů zavádění těchto postupů je udržení, případně i zvýšení obsahu organické hmoty v půdě (SOM).

"Půdní organická hmota je klíčem k úrodnosti půdy a působí přímo jako ochranné opatření proti zhutnění a erozi. Navíc dostatečné množství organické hmoty v půdě pomáhá zmírňovat klimatické změny a přizpůsobovat se jim," říká Michael Gudrun dodává: "Půdní organická hmota je řešením, kterého není třeba se vzdávat, protože slouží jak k udržení a zlepšení kvality půdy, tak ke zmírnění klimatických změn a přizpůsobení se jim."

Přímé účinky na půdu zatím nejsou známy

Přestože se ve Švýcarsku používá mnoho environmentálně příznivých způsobů hospodaření, jejich přímé účinky na půdu nejsou snadno známy. Je to proto, že údaje o půdě shromážděné v rámci národních a regionálních monitorovacích kampaní nejsou vyhodnocovány tak, aby bylo možné měřit účinky těchto různých způsobů hospodaření na ukazatele kvality půdy. Například Národní informační systém o půdě každoročně shromažďuje půdu ze zhruba 100 lokalit po celém Švýcarsku a měří především fyzikální a chemické vlastnosti půdy (tj. pH, texturu atd.), i když se začínají měřit i další biologické parametry. Program "Agro-environmentální monitoring" každoročně shromažďuje půdy ze zhruba 350 zemědělských podniků a měří různé ukazatele založené na hospodaření jako způsob, jak popsat vliv zemědělské politiky na kvalitu půdy. Kromě toho má mnoho kantonů vlastní kantonální informační systém o půdě, ačkoli informace shromažďované v každém kantonu jsou odlišné a nejsou řízeny na národní úrovni.

Vzhledem k tomu, že kvantitativní údaje o půdě, které by spojovaly vliv způsobů hospodaření na půdní parametry, jsou buď nedostatečné, nebo chybí, není možné určit, které z těchto mnoha způsobů a v jaké kombinaci přispívají k ochraně našich půd, ani v jaké míře.

"Vidím velkou mezeru od výzkumu k tvůrcům politik a zemědělcům. Musíme masivně zlepšit přenos znalostí," říká Michael. "Kromě toho," dodává Gudrun, "potřebujeme jednoduché a snadno použitelné ukazatele, abychom mohli měřit pokrok při dosahování cílů národní politiky."

Gudrun i Michael jsou zapojeni do EJP Soil jako členové švýcarského národního centra zastupujícího potřeby a názory z hlediska tvorby zemědělské politiky.

Výstupy společného výzkumu do praxe

V květnu 2020 vyšla publikace "Půdní strategie", která nastiňuje hlavní hrozby a příležitosti pro půdní zdroje ve Švýcarsku. To jde ruku v ruce se zavedením Centra půdní kompetence, které bylo financováno švýcarskou vládou v roce 2019 a jehož cílem je zlepšit prosazování udržitelného využívání a účinných ochranných opatření pro půdní zdroje. Plánují nejprve shromáždit a harmonizovat všechna dostupná půdní data po celé zemi. Po dokončení začnou standardizovat metody národního průzkumu a analýzy, vyvíjet standardizované technické postupy pro mapování půdy, vyvíjet velmi potřebnou národní informační a servisní platformu a případně tento integrovaný systém používat k vývoji metod pro vyhodnocování informací o půdě, které pak mohou pomoci informovat o zemědělských politikách.

„Potřebujeme snadno srozumitelná doporučení pro tvůrce politik a snadno použitelné nástroje pro zemědělce, které jim umožní vyhodnotit a přizpůsobit jejich zemědělské postupy ke zlepšení úrovně půdní organické hmoty,“ říkají Michael Zimmermann a Gudrun Schwilch.

V zapojení se do EJP Soil vidí Gudrun i Michael silnou možnost uvést současné a budoucí výsledky výzkumu do praxe. Doufají, že EJP Soil bude schopen sestavit a převést předchozí výsledky výzkumu z mnoha národních a evropských projektů výzkumu půdy do použitelných a zvládnutelných doporučení pro udržitelnější využívání půd ve Švýcarsku a v Evropě obecně.